

**BIJeenKOMST OP WOENSDAG 18 MAART 1964
OP DE VliegBASIS TWENTHE**

Voordracht gehouden voor de Vereniging ter beoefening
van de Krijgswetenschap

door

S. VAN DER POL

Luitenant-Kolonel van de Koninklijke Luchtmacht
Hoofd Onderwijs van de Luchtmachtstafschool

over

**HET STRATEGISCH LUCHTOFFENSIEF IN DE HUIDIGE
OOST-WEST VERHOUDINGEN**

Voorzitter: Z.E. Luitenant-Generaal b.d. J. H. COUZY

De Voorzitter:

Mijne Heren, na de grote gastvrijheid die we al hebben mogen ondervinden en waar ik straks nog op terug wil komen, open ik deze bijeenkomst en heet u allen van ganser harte welkom.

Het eerste dat ik moet doen, is het vervullen van een droeve plicht.

Vorige week maandag is bij een auto-ongeluk omgekomen de onder-Voorzitter onzer Vereniging, Generaal Agasi.

Generaal Agasi was al jaren lang een bijzonder belangstellend lid van onze Vereniging blijkens zijn aanwezigheid bij talloze bijeenkomsten en zijn deelneming aan alle activiteiten van de Vereniging. 30 januari hebben wij Generaal Agasi bereid gevonden in ons bestuur zitting te nemen. Helaas heeft hij dit slechts zes weken kunnen doen. In deze zes weken heeft hij reeds een vergadering geleid, daarbij blijk gevende hoeveel de Vereniging nog van hem kon verwachten.

Voor mij persoonlijk is dit verlies heel zwaar, omdat het een bijzondere goede vriend van mij was. Ik heb jaren lang in verschillende functies zeer nauw met hem mogen samenwerken, waarbij ik niet alleen zijn grote steun in mijn werk, maar bovendien zijn grote vriendschap die in deze jaren is ontstaan, altijd op bijzonder hoge prijs heb gesteld, welke laatste ik nu in de toekomst zal moeten ontberen. Bij zijn begrafenis heb ik daar ook van mogen getuigen. Ik heb alleen kunnen zeggen, dat ik hoopte dat zijn vrouw en zijn zoons enige troost er in mogen vinden, dat zo velen hem in eerbied en vriendschap zullen blijven herdenken.

Ik moge u verzoeken u van uw zetels te verheffen en te zamen met mij enige ogenblikken stilte in acht te nemen tot herdenking van zijn nagedachtenis.

Ik dank u zeer.

U kent het spreekwoord „Le roi est mort, vive le roi“. We hebben ons er over beraden hoe in deze vervanging moest worden voorzien. Het bestuur dacht dat het de beste oplossing was, wanneer Generaal Thijssen zich beschikbaar zou willen stellen als onder-Voorzitter onzer Vereniging.

Gelukkig heeft hij dit gaarne aanvaard, zodat wij ons gelukkig prijzen dat de Generaal Thijssen deze opengevallen plaats zal willen innemen.

Aangezien er geen zaken van huishoudelijke aard verder te behandelen zijn, wil ik gaarne nu het woord geven aan de spreker van hedenavond, Overste Van der Pol.

Overste Van der Pol:

Mijnheer de Voorzitter, het is mij een eer uitgenodigd te zijn door onze Vereniging ter Beoefening van de Krijgswetenschap en ik stel het op prijs hier voor u te kunnen spreken. Mijn onderwerp is: Het strategisch luchtoffensief in de huidige Oost—West verhoudingen.

Bij mijn beschouwing van dit onderwerp zal ik mij echter niet uitsluitend hiertoe kunnen beperken. Immers het strategisch luchtoffensief is een onderdeel van de luchtmachtstrategie, die op haar beurt weer een onderdeel is van de gemeenschappelijke krijgsmachtstrategie, die weer ondergeschikt is aan de bondgenootschappelijke strategie.

Om een duidelijk beeld te krijgen van de laatste ontwikkeling van het strategisch luchtoffensief is het dienstig om bovendien terug te tasten in de korte luchtmacht-geschiedenis.

Als in de Eerste Wereldoorlog het vliegtuig een rol gaat spelen in de oorlogvoering was dit slechts in de tactische rol, aanvankelijk slechts voor verkenningen, directe steun aan grondstrijdkrachten en luchtverdediging. Van een strategisch offensief kon nauwelijks worden gesproken. De enkele aanvallen op Londen waren meer een prestigekwestie. Pas aan het einde van de wereldoorlog werd Lord Trenchard opgedragen een bommenwerpervloot in Frankrijk op te richten, met het doel hiermede doelen achter het front aan te vallen. Een bepaald strategisch offensief werd hiermede nog niet voorgestaan, meer werd gedacht aan het uitvoeren van een interdictie-programma en het aanvallen van vijandelijke vliegvelden. De oorlog was afgelopen voordat deze plannen tot uitvoering kwamen.

Tussen de twee wereldoorlogen ontwikkelden zich de theorieën over het strategisch gebruik van luchtstrijdkrachten. Douhet, een generaal van de Italiaanse Luchtmacht, verkondigt een voor zijn tijd extreme theorie over het luchtwapen, die hem dan ook voor de Krijgsraad brengt. Hij poneert de volgende stellingen.

- a. De oorlog is totaal; de strijd op de grond is niet de enige methode om een beslissing te forceren.
- b. Het luchtruim is het domein dat zich het beste leent voor het offensief.
- c. De actie van de luchtstrijdkrachten tegen het vijandelijk territorium kan op zichzelf beslissend zijn.
- d. In de landstrijd begunstigen de moderne wapens de verdediging zodanig, dat een evenwicht tussen de tegenover elkaar staande strijdkrachten wordt bereikt en waardoor elke beslissing onmogelijk wordt gemaakt.
- e. Dank zij een machtige offensieve luchtvloot zijn er geen luchtstrijdkrachten meer nodig voor de indeling bij het leger of de marine.
- f. De luchtverdediging is zuiver defensief van aard en kan zonder bezwaar ook achterwege blijven ten gunste van de offensieve luchtmacht.

Gezien in het licht van het feit dat Douhet nog in de verste verte de vinding van de atoomwapens niet kon bevroeden, ging deze theorie ook wel wat ver. De Tweede Wereldoorlog stelde hem in het ongelijk en ook nadat de nucleaire bom de kern van de bewapening van Amerika werd (New Look-theorie), werden de tactische luchtstrijdkrachten en de luchtverdediging nooit verwaarloosd. In de opvatting dat de ontwikkeling van het luchtwapen de krijgsv verrichtingen grondig zou veranderen, stond Douhet niet alleen, zij het, dat andere theoretici niet zo ver gingen als deze Italiaan. Ook de Amerikaan Mitchell pleitte voor een sterke luchtvloot, waarbij hij op gevaarlijk terrein kwam door de kwetsbaarheid van de bovenwater vloot in het geding te brengen. Dat dit laatste ook in de tijd van de conventionele bewapening een onderwerp van overweging was, bleek trouwens wel uit de uitspraak van Lord Fischer kort voor zijn dood: „Alle bovenwaterschepen zijn goed voor de sloper door de ontwikkeling van de luchtmacht”. In ieder geval liep het in de Tweede Wereldoorlog hiermede niet zo'n vaart.

In de Tweede Wereldoorlog wordt het strategisch gebruik van luchtstrijdkrachten in praktijk gebracht; de asmogendheden voeren bombardementen uit op Engeland, de geallieerde luchtvloten treden op tegen het Duitse hartland en tegen Japan. Toch zijn de resultaten niet wat men er van verwachtte en sommige aanvallen hadden juist het tegenovergestelde resultaat van datgene wat men dacht te bereiken. Buiten het nog niet hebben van de geschikte middelen, kwam dit mede door de onjuiste toepassing van enkele grondslagen, waaraan bij het strategisch bombardement moest worden voldaan.

Het waarom en de doelstelling

Bij de bestudering van de gegevens valt op dat sinds het jaar 1700 het materieel een steeds grotere post is gaan vormen in de defensie-uitgaven. Werd b.v. in 1870 slechts 16 % van de totaalkosten aan materieel besteed, nu is dat opgelopen tot ruim 70 %. Het blijkt dat het materieel een belangrijke factor is geworden van het oorlogspotentieel. Door de vijand op dit terrein aan te vallen, kan zijn oorlogspotentieel op doorslaggevende wijze worden aangetast. De mogelijkheid van een land om oorlog te voeren schuilt voor een groot deel in zijn technische en industriële hulpbronnen. Het luchtwapen is bij uitstek geschikt om deze hulpbronnen in 's vijands hartland aan te vallen. Voor zover het de vijandelijke industrieën betreft, zullen deze zich vooral in de bevolkingscentra bevinden. Door het aanvallen van de bevolkingscentra kan men ook proberen het moreel van de vijand te ondermijnen tot een peil dat de wil van hem ontbreekt de oorlog voort te zetten. Door het aanvallen van regeringscentra kan men bovendien trachten 's vijands politieke structuur te desorganiseren. Tijdens de conferentie van Casablanca in januari 1943 werd de doelstelling van het strategisch bombardement als volgt geformuleerd:

„Het desorganiseren en vernielen van de militaire, politieke en economische structuur van het vijandelijk land, zodat het de vijand onmogelijk wordt de oorlog voort te zetten; alsmede het ondermijnen van 's vijands moreel waardoor zijn wil tot voortzetting van de vijandelijkheden wordt gebroken.”

Met deze doelstelling kon men alle kanten uit, hetgeen wel nodig was. De Amerikanen legden zich nl. met hun dagbombardementen toe op het bombar-

deren van doelen die de vijand militair afbreuk zouden doen, terwijl van Engelse kant men meer streefde naar de ondermijning van 's vijands moreel door het 's nachts bombarderen van steden. De beperkte navigatie en richtmiddelen waren er de oorzaak van dat aan beide zijden het oppervlaktebombardement op de voorgrond stond. Daar de meeste industrieën in bevolkte gebieden lagen en omgekeerd de bevolkingscentra zich veelal in gebieden bevonden met belangrijke industrieën, lieten deze twee opvattingen zich goed combineren. Toch ging het met het desorganiseren en vernielen van de militaire, politieke, economische structuur en het ondermijnen van het moreel niet zo vlot als sommigen zich wel hadden voorgesteld. In de eerste plaats kwam dit door het ontbreken van de geschikte middelen — men had nog niet de mogelijkheid om overal met een voldoende aantal middelen de vijand accuraat aan te vallen — maar ook werd het strategisch bombardement dikwijls niet op de juiste manier uitgevoerd.

Voorwaarden van het strategisch bombardement met conventionele middelen

Het strategisch bombardement, zoals het in de Tweede Wereldoorlog aan conventionele middelen was gebonden, moest voldoen aan verschillende voorwaarden, waarvan ik de belangrijkste wil noemen:

- a. Het strategisch luchtoffensief kon pas een beslissende rol spelen als boven het vijandelijk gebied het luchtoverwicht was veroverd. Bezat men dat niet, dan waren grote verliezen onvermijdelijk en was het onmogelijk de bombardementen krachtig door te zetten waardoor de waarde van het strategisch bombardement verloren ging. De Tweede Wereldoorlog geeft hiervan verschillende voorbeelden. In het begin van hun luchtoffensief op Engeland legden de Duitsers het zwaartepunt op het aanvallen van het Engelse luchtmachtpotentieel, o.a. de vliegtuigfabrieken en de vliegvelden. Later verlegden ze dit naar de bevolkingscentra, de steden. Vanaf dat moment kon de Engelse luchtmacht weer op sterkte komen en werd de „battle of Britain“ door de Engelse vliegers gewonnen. Het grote luchtoffensief van de Duitsers kon niet krachtig worden doorgezet. Ook in de luchtslag tegen Duitsland leden de Amerikanen onacceptabele verliezen toen zij hun bommenwerpers zonder voldoende jagerescorte ver Duitsland instuurden. Dit was mede een reden waarom het Duitse luchtmachtpotentieel een hoge prioriteit kreeg op de doelenlijst.
- b. Een goed inzicht was vereist in de economische structuur van de vijand opdat de zwakke schakels hiervan konden worden onderkend en aangevallen. Hiertoe diende reeds in vreedstijd een documentatie en planning te zijn opgezet. Elke verandering in de structuur diende te worden gesignaleerd en opnieuw te worden geëvalueerd. Men diende steeds op de hoogte te blijven van de kwetsbare punten in de economische structuur van een potentiële vijand.
- c. De doelen moesten nauwgezet worden geselecteerd en met grote concentratie worden aangevallen. Het ging erom 's vijands meest vitale en kwetsbare economische schakel zo volledig mogelijk te elimineren. Hiertegen werd in de Tweede Wereldoorlog nogal eens gezondigd, deels door on-

voldoende kennis van de vijandelijke economische structuur, deels door het ontbreken van de geschikte middelen. Zo zagen we in Wereldoorlog II de vliegtuigproductie van de Duitsers, ondanks een krachtig offensief van de geallieerde luchtmacht op de vliegtuigfabrieken, toch oplopen. De reden hiervan was dat de Duitsers nieuwe fabrieken hadden opgericht waarvan het bestaan de geallieerden niet bekend was en bovendien lagen enkele fabrieken aanvankelijk buiten het bereik van een effectief bombardement. Het bombarderen van de oude fabrieken leidde tot een intensivering van de productie in de andere fabrieken, hetgeen tot een produktievermeerdering leidde.

Toepassing strategisch bombardement door Amerika, Engeland en Rusland in Wereldoorlog II

Zoals reeds gezegd, werden in de loop van Wereldoorlog II door Engeland en Amerika grote strategische luchtvloten opgebouwd die aan het eind van de oorlog in staat waren regelmatig aanvallen met meer dan 1000 vliegtuigen uit te voeren. Rusland daarentegen heeft in de Tweede Wereldoorlog weinig aan een strategische luchtvloot gedaan. Bij de Russen heerste nog zeer sterk de opvatting dat het leger het werk moest doen en dat de luchtmacht waar mogelijk dat leger zo direct mogelijk moest helpen. Dit legde zeer sterk de nadruk op tactische aanvalsvliegtuigen en luchtverdedigingsjagers. Van een Russisch strategisch bombardement op Duitsland kan niet worden gesproken, alle acties van de Russische luchtmacht waren er op gericht het leger te steunen. In de Russische lectuur wordt dan ook het strategisch bombardement van Amerika en Engeland op Duitsland als onbelangrijk beschouwd voor de overwinning van de geallieerden. Een en ander nam niet weg dat, toen ik door toevallige omstandigheden in 1944 in de Transylvanische Alpen bij de Russen terecht kwam, mijn populariteit bij de Russen enorm steeg toen een tolk de vrijheid nam mij als neergeschoten Ploesti-bombardeur te kwalificeren. Hoewel na beëindiging van de oorlog tegen de asmogendheden de Engelse en Amerikaanse bommenwerpers voor een groot deel naar de sloper gingen, was de situatie toch zo, dat er in Engeland en Amerika een schat van ervaring was vergaard over het strategisch bombardement, terwijl in Rusland dit volledig was verwaarloosd.

Ommekeer in het strategisch offensief

Voor het strategisch bombardement met de conventionele middelen waren in Wereldoorlog II zeer grote aantallen vliegtuigen nodig. Aan het eind van de oorlog werden alleen al door Bomber Command missies uitgevoerd met meer dan 1000 vliegtuigen. De nucleaire bom heeft hier rigoureuze verandering in gebracht. In de Tweede Wereldoorlog werden in totaal 2.700.000 ton bommen in Europa en 656.400 ton bommen in de Pacific afgegooid. Een veelvoud hiervan kan nu door één vliegtuig worden afgegooid. Dit heeft dan ook geleid tot herziening van de luchtmachtstrategie en verder ook tot de herziening van de algemene strategie.

De „New Look” strategie

Na het einde van de Tweede Wereldoorlog werd de ontwapening van Westerse zijde snel doorgevoerd. Aan Russische zijde lag het tempo van ontwapening aanmerkelijk lager, hetgeen de Westerse landen na de gebeurtenissen in Korea tot grotere voorzichtigheid maande. De Amerikanen meenden het weer in evenwicht brengen van de machtsbalans in de eerste plaats te moeten zoeken in de ontwikkeling van het luchtwapen. Een sterke strategische luchtmacht, uitgerust met atoomwapens, zou met de minste kosten een eventueel conflict snel tot een overwinning voeren. Ten gevolge van deze nieuwe kijk op de strategie werden de defensiegelden voor een groot deel besteed aan de ontwikkeling van de strategische luchtmacht, dit deels ten koste van de marine en de landmacht. Deze „New Look” werd doorgetrokken op de verdediging van West-Europa. De NAVO-strijdkrachten in West-Europa kregen tot taak in geval van een Oost—West oorlog als schild te dienen tegen de aanvallen van de Russische troepen en de strategische luchtmacht de kans te geven een doorslaggevend strategisch offensief tegen de vijand uit te voeren.

Om dit plan te realiseren werd in korte tijd „Strategic Air Command” enorm uitgebreid. Aanvankelijk werd het zwaartepunt gelegd op het vliegtuig; ongeveer 500 bommenwerpers van het type B-52 en 1500 bommenwerpers van het type B-47 en een groot aantal tankvliegtuigen voor het bijtanken in de lucht werden in gebruik genomen. Deze vliegtuigen werden verspreid over 45 vliegvelden in de USA en 25 vliegvelden aan de periferie van het Russische hartland. Ook de tactische luchtmachten en de marine van de NAVO-strijdkrachten werden uitgebreid tot ruim 4000 vliegtuigen. Hoewel deze laatste vliegtuigen in principe bestemd zijn voor de inzet ter uitvoering van hun taak in de tactische luchtstrijd, kunnen deze vliegtuigen — uiteraard afhankelijk van hun startplaats en bereik — ook gedeeltelijk tegen strategische doelen worden ingezet.

In september 1959 werd het eerste Atlas ICBM Squadron in gebruik genomen, waarna het aantal operationele ICBM's gestadig is opgelopen. In dezelfde maand werd door de Amerikaanse luchtmacht een lijst opgemaakt van de middelen die men het hardste nodig dacht te hebben, „The ten most needed”:

- a. Intercontinentale ballistische wapens van het type Atlas, Titan en Minuteman, t.w. 13 Atlas Squadrons, 14 Titan Squadrons en meer dan 600 Minutemans.
- b. Lucht—grond geleide wapens van het type Hound Dog en Skybolt voor de strategische bommenwerper.
- c. Een verder ontwikkelde bommenwerper type B-70.
- d. Verder ontwikkelde tactische systemen in de AWX-rol, VTOL en STOL.
- e. Een waarschuwingssysteem met satellieten tegen vijandelijke ballistische missiles.
- f. Een luchtverdediging op grote afstand tegen vijandelijke vliegtuigen en missiles.
- g. Betrouwbare communicaties door het gebruik van communicatie-satellieten.

- h. Een moderne luchttransportvloot met grote range en hoge nuttige lading.
- i. Bemane ruimtesystemen zoals Dyna Soar als een stap naar de bemane orbitale ruimtewapens.

Voorwaarden voor het strategisch bombardement met nucleaire middelen

- a. Voldoende nucleaire middelen om in een massale aanval, zonodig gevolgd door voortgezette aanvallen, het vijandelijk nucleair potentieel te neutraliseren, het luchtoverwicht te bestendigen en daarnaast het vijandelijk economisch potentieel uit te schakelen.
- b. De doelen moeten nauwkeurig zijn geselecteerd en de aanval moet volledig zijn voorbereid, waarbij er een goede coördinatie moet zijn voor de inzet van de middelen.
- c. De strategische middelen moeten veilig zijn voor vijandelijke aanvallen, ook als de vijand bij verrassing aanvalt.

Het planbureau voor strategische doelen

Inmiddels is de marine ook met strategische middelen uitgerust en kunnen missiles tegen het vijandelijke hartland worden afgevuurd vanaf onderzeeboten en door vliegtuigen die van vliegtuigmoederschepen opereren. Op 17 augustus 1960 werd dan ook een herzien „Masterplan to strike back at Russian Targets in nuclear war” door het Pentagon goedgekeurd. Er was inmiddels een coördinerend bureau voor doelplanning in het leven geroepen „The Joint Strategic Target Planning Staff” met aan het hoofd als Director of Strategic Target Planning de Commandant van Strategic Air Command, Generaal Power. Het doel van dit bureau was: „to gear all of America's retaliatory weapons to fire at previously earmarked targets within 15 minutes after warning of attack. The new strategy is to guarantee that the navy's Polaris submarines and carrier aircraft are tightly integrated with Airforce bombers and missile forces”. Hiermede werd dus de inzet van alle strategische middelen gecoördineerd.

Balance of terror

Nog steeds werd vastgehouden aan de theorie dat, als Rusland in West-Europa de partners van de NAVO zou aanvallen, de NAVO-strijdkrachten als schild zouden optreden en de Amerikaanse strategische nucleaire middelen, als zwaard, daarna binnen de kortst mogelijke tijd het potentieel en de wil van de vijand om door te vechten zouden afbreuk doen. Intussen hadden echter ook de Russen een groot strategisch nucleair potentieel opgebouwd. Zowel van Amerikaanse als van Russische zijde wordt uitgegaan van de veronderstelling dat de andere partij de agressor is. Dit impliceert dat de strategische middelen veilig gesteld moeten worden tegen de vijandelijke initiële aanval. Van Amerikaanse zijde werden hiervoor de volgende maatregelen getroffen.

- a. Maatregelen tegen eventuele sabotage.
- b. Opvoeren van de paraatheid, zowel op de grond als in de lucht (vlieg-

- tuigen op airborne alert), rekening houdend met 15 minuten waarschuwingstijd.
- c. Verspreiding en mobiliteit; het zoveel mogelijk verspreiden van vliegtuigen en missiles en het opstellen van missiles op mobiele platforms (schepen, treinen, vliegtuigen in de lucht).
 - d. Hardening (missiles in ondergrondse silo's).
 - e. Een adequate luchtverdediging tegen de aanvallende strategische middelen van de vijand.

Van Russische zijde wordt vooral de nadruk gelegd op de luchtverdediging. De taakomschrijving voor de strategische luchtmacht is in wezen niet veel veranderd bij die van Casablanca. Deze luidt nu als volgt:

„To be prepared to conduct strategic air operations on a global basis so that, in the event of sudden aggression, SAC can mount simultaneous nuclear retaliatory attacks designed to destroy the warmaking capacity of an aggressor to the point that he no longer would have the will nor the capability to wage war.”

De doelen liggen niet geheel meer in hetzelfde vlak als bij de conventionele strategische middelen. Duurde het in de Tweede Wereldoorlog langere tijd om met een groot aantal vliegtuigen het vijandelijk oorlogspotentieel ook maar enigszins aan te tasten, thans kan in luttele uren een gehele economie van een land worden lamgelegd. Door de enorme uitwerking van de ladingen is het minder noodzakelijk om een bepaalde schakel uit het economisch oorlogspotentieel te lichten. Met de huidige middelen is men in staat gehele industrie-centra te vernietigen. Men spreekt in de tegenwoordige lectuur over twee type doelen, de Counter-force en de Counter-city doelen. De Counter-force doelen zijn de zuiver militaire doelen van het vijandelijke militair potentieel, d.w.z. zuivere militaire doelen als lanceerplaatsen en vliegvelden. „Counter-city” doelen zijn de grote bevolkingscentra, hetgeen reeds uit de naam spreekt. Uiteraard zal door de geweldige verwoesting in beide gevallen zowel militair potentieel als burgerbevolking worden getroffen. Door de allesverwoestende uitwerking van het atoomwapen is — nu beide zijden over het massavergeldingswapen beschikken — het strategisch wapen een afschrikingswapen geworden, waarvan beide zijden zich wel zullen bedenken het lichtvaardig te gebruiken. Deze toestand van wederzijdse „deterrent” heeft dan ook onder de Kennedy-administratie aanleiding gegeven tot een herziening van de oorspronkelijke theorie van totale vergelding. In de toekomst zou niet elke vijandelijke daad van agressie met een totale inzet van de strategische atoomwapens moeten worden beantwoord. Afhankelijk van de door de vijand ingezette middelen zou met gelijkwaardige middelen moeten worden geantwoord. Deze herziening heeft overigens onder de Europese partners van de NAVO wel wat stof doen opwaaien. In het Vaderland van 28 februari 1961 wordt gewag gemaakt van uitgelekte voorstellen van Dean Rusk aan McNamara onder de titel „Washington overstag — Aanval op Europa geen sein voor kernoorlog”. Volgens deze voorstellen zou de rol der kernwapens drastisch moeten worden beperkt. De defensie van West-Europa zou in eerste aanleg op conventionele wapens gebaseerd moeten zijn en lokale aanvallen op bondgenoten buiten Europa zouden moeten worden beantwoord door Amerikaanse, met conventionele wapens uitgeruste mobiele eenheden. Washington heeft zich

gehaast te zeggen dat het zeker niet in de bedoeling van Amerika ligt het atoomzwaard slechts te gebruiken als afschrikking voor een aanval op Amerika en ter voorkoming van een Russische atoomchantage. De bedoeling is het gevaar van een kernoorlog te verminderen door de atoomdrempel te verhogen. Zolang infiltratie van de Russische strijdkrachten met conventionele middelen kan worden voorkomen, zal de verschrikking van een atoomoorlog nog niet behoeven te worden verwezenlijkt en zal er nog keus zijn de vijand via diplomatieke weg tot redelijkheid te brengen, met als bedreiging de inzet van de kernwapens. Toch is deze gang van zaken ongetwijfeld voor de Fransen mede een motief geweest voor de vorming van hun „Force de Frappe” in navolging van de Engelse „V-Force”.

De huidige Amerikaanse strategie

De huidige door McNamara uitgewerkte basistheorie berust op de „doctrine of the controlled response”. Hiermede heeft Amerika zich afgewend van de onmiddellijke totale inzet van zijn strategische atoomstrijdkrachten bij een vijandelijke aanval, waarbij de civilisatie van de tegenstander in een „multi-megadath war” volledig zou worden vernietigd. Daardoor tracht Amerika te bereiken dat de tegenstander wordt weerhouden van een inzet van zijn strategische middelen tegen de Amerikaanse civilisatie. Een eventuele vijandelijke aanval wordt dus op de meest beperkte wijze beantwoord. Indien in het kader van de „doctrine of controlled response” men toch gedwongen wordt de strategische nucleaire middelen in te zetten, wordt onderscheid gemaakt tussen „Counter-force retaliation” en „Counter-city retaliation”. Deze theorie is gebaseerd op de gedachte een eventueel kernwapenconflict zo beperkt mogelijk te houden met de hoop een aanval van massavergelding, die tot wederzijdse zelfmoord zou leiden, te voorkomen. Bovendien meent men hiermede de „afschrikkingsmacht” meer geloofwaardig te maken. Geloofwaardig is deze „afschrikkingsmacht” als de tegenstander in de eventuele inzet hiervan gelooft. De inzet van deze middelen tegen de bevolkingscentra van de tegenstander leidt tot zelfvernietiging daar de vijand als het ware onze steden in gijzeling heeft. De inzet van het atoomwapen tegen het vijandelijk nucleair potentieel, waarbij de vijandelijke nucleaire middelen een hoge prioriteit hebben, is geloofwaardiger. Men hoopt dat de vijand hierbij van dezelfde gedachte uitgaat en zijn middelen ook slechts in de „Counter-force”-rol inzet. Deze strategie heeft alleen zin als voldaan wordt aan de volgende voorwaarden:

- a. Na een vijandelijke aanval op het eigen nucleaire potentieel dienen voldoende middelen over te blijven om Counter-force doelen aan te vallen, eventueel gevolgd door een Counter-city aanval. Kan een der partijen hieraan niet voldoen, dan zal de te zwakke partij direct de Counter-city aanval inzetten. Bezien we in dit licht de sterkteverhoudingen tussen Amerika en Rusland t.a.v. de wapens die op elkaars hartland zijn gericht, dan heeft Amerika een grote overmacht. Volgens gegevens van het Instituut voor Strategische Studie te Londen zouden de Verenigde Staten 475 IVBM's tegen de Sovjet Republieken 100 IVBM's hebben. In een toespraak voor de economische club in New York sprak de Amerikaanse Minister van Defensie McNamara van meer dan 500 Amerikaanse IVBM's, oplopend tot 1700 in 1966, waar de Sovjets maar een fractie tegenover

konden stellen. Bovendien beschikt de USA momenteel over \pm 500 strategische bommenwerpers terwijl de Sovjets in eerste aanleg slechts de helft hiervan boven de States zouden kunnen brengen. Indien we bij de Amerikaanse middelen nog de Polaris onderzeeboten à 16 raketten, oplopend tot 41 boten, en de vliegtuigen op de vliegtuigmoederschepen rekenen, dan zijn de Russische middelen ontoereikend voor de uitvoering van een gedegen Counter-force plan. In het boek van Sokolovski „Military Strategy” wordt dan ook t.a.v. het strategisch offensief tegen de USA naast een aanval op vijandelijke nucleaire middelen in één adem de uitschakeling van de Amerikaanse economie genoemd. Dit is mogelijk als men nagaat dat 45 Amerikaanse steden 60 % van het Amerikaanse economische potentieel en 40 % van haar bevolking herbergen. Daar de economie van een ontwikkeld land afhankelijk is van zijn industrie-centra, de steden, zal de uitschakeling van dit beperkt aantal doelen Amerika reeds een onoverkomelijke klap toebrengen.

- b. Om met de uitvoering van het Counter-force plan al niet tot een totale vernietiging van de civilisatie te komen, dienen de doelen zich in dunbevolkte gebieden te bevinden en bovendien, in verband met de fall-out bij de benodigde „ground bursts”, met niet te grote ladingen worden aangevallen. Uitgaande van het feit dat de ICBM's zijn geplaatst in de dunbevolkte gebieden dan zijn dit voor de USA: Montana met 1.78/km², North Dakota met 3.47/km², South Dakota met 3.44/km², Nevada met 1.5/km² en Wyoming met 3.4/km². Indien de vijand voldoende op de hoogte is van de locaties zou het dus wat dit betreft wel mee kunnen vallen, ware het niet dat er zo'n groot aantal megatonnen benodigd zijn om enig effect te bereiken. Immers om een ondergrondse ICBM met een ICBM uit te schakelen zijn bij een CEP van 0.5 % 111 één-MT bommen van 0.1 % 20 één-MT bommen en van 0.05 % 4 één-Megatonbommen nodig. Gezien het grote aantal doelen dat moet worden bestreken, moge blijken dat bij een — indien dat voor de Russen mogelijk zou zijn — goed doorgevoerde Counter-force aanval op de USA, dit land onbewoonbaar zou worden. Zolang dus de geleiding van de missiles nog niet tot de perfectie is opgevoerd en men niet genegen is met minimum ladingen aan te vallen, leidt ook de uitvoering van het Counter-force plan tot een economische vernietiging.

Uit het voorgaande moge dan ook worden geconcludeerd dat het zich beperken tot de Counter-force strategie bij de huidige sterkte-verhoudingen waarschijnlijk niet opgaat en bij een uitgebalanceerde strategische sterkteverhouding met een overkill-capaciteit t.a.v. Counter-force en Counter-city, Counter-force de gestelde beperking volledig voorbij schiet.

Ongeacht het inzetten van een aanval tegen bevolkingscentra zal het echter na het uitbreken van een atoomoorlog altijd een eerste vereiste zijn het Counter-air plan zeer krachtig door te zetten. Dit is noodzakelijk ten einde de vijand het gebruik van zijn nucleaire middelen zoveel mogelijk te ontzeggen en zijn verdediging tegen onze middelen zoveel mogelijk afbreuk te doen. Zonder het veroveren van een hoge graad van luchtoverwicht zal van het winnen van een militair conflict geen sprake kunnen zijn. De doelen zijn de lanceerplaatsen, de vliegvelden, de depots van nucleaire middelen, de verbindings-

en operatiecentra en het gevechtsleidingssysteem. Ongetwijfeld zal ook vol-
daan moeten worden aan een strategisch interdictieprogramma.

De strategische middelen

Bij de aanname van de „New Look” strategie legden de Amerikanen het zwaartepunt op de luchtvloot. B-52's en B-47's en later ook de Hustler vormden het zwaartepunt van SAC. De Russen zagen destijds niet het belang van een strategische luchtmacht in. Toen echter de Amerikanen de zwaard- en schildstrategie ontwikkelden en het zwaartepunt op de totale inzet van de strategische nucleaire wapens legden, zijn de Russen begonnen hun raketten-voorraad drastisch op te voeren. Het zwaartepunt ligt bij hen echter op de IRBM's en MRBM's, die West-Europa kunnen bestrijken. De angst van de Amerikanen voor hun zgn. „missile-lag” is wellicht altijd ongegrond geweest. De Kennedy-administratie heeft zich t.a.v. de strategische middelen uitgesproken voor de uitbreiding van het aantal ICBM's en Polaris-onderzeeboten. De ICBM door zijn goedkoopte, onkwetsbaarheid en het feit dat hij moeilijk is te onderscheppen, de Polaris-onderzeeboot door zijn onkwetsbaarheid en mobiliteit. De gelukkige ontwikkeling van de Minuteman, een vaste brandstof-raket die grotendeels in ondergrondse bunkers wordt opgesteld, is hier niet vreemd aan. De verdere ontwikkeling van de bommenwerper B-70 en de vernieuwing van de bommenwerpervloot met Hustlers werd stopgezet. Uit de kranten is u reeds voldoende bekend over de stopzetting van het Skybolt-project, hetgeen vooral een gevoelige klap voor het Engelse Bomber Command betekende. Nog steeds vormen echter de bommenwerpers de ruggegraat van Strategic Air Command. Als de ontwikkeling van de bommenwerper en de stand-off bom geen voortgang vinden, betekent dit een aflopende zaak voor de bommenwerper. Hiertegen zijn verschillende bezwaren in te brengen:

- a. Het uitbannen van de strategische bommenwerper geeft een potentiële vijand gelegenheid zich te concentreren tegen de overblijvende middelen: ICBM en Polaris-onderzeeër. De ICBM heeft nu nog het voordeel van een grote onkwetsbaarheid in de silo en is moeilijk te onderscheppen na lancering. In een artikel in *Astronautics* van november 1962 voorspelt de Director of Future Projects van NASA's Marshall Space Flight Center echter een grote sprong vooruit in accuratesse van het missile-geleidingssysteem. Dit zou de kwetsbaarheid van de missile in zijn silo sterk verhogen. De kwetsbaarheid van de bommenwerper wordt hoog geacht door de mogelijkheid van de vijand om b.v. boven de poolgebieden zeer zware anti-vliegtuigkernwapens tot explosie te brengen. Zware onderwater explosies kunnen echter eveneens de strategische taak van de Polaris onderzeeër afbreuk doen. Ook heeft Chroesjtsjof gewag gemaakt van de anti-missile raket die een vlieg in de ruimte zou kunnen raken. Hoewel dergelijke uitspraken over het algemeen niet serieus kunnen worden genomen, is toch wel een ontwikkeling in deze richting te verwachten, hetgeen een grote beperking voor de onbemande raket betekent. Verscheidenheid van mid-
delen geeft de vijand de minste kans op afdoende tegenmaatregelen. Een gemengde strategische macht met een veelheid van middelen, waarin de bemande bommenwerper zijn plaats houdt, is de beste waarborg voor de toekomst.

- b. Eenmaal gelanceerd, kan de missile niet worden teruggeroepen. De bemande bommenwerper kan echter gedurende de vlucht nog worden geridigeerd en is in gebruik veel flexibeler. Tevens kan de „deterrence“ met een bommenwerper nog worden opgevoerd door de paraatheid op te voeren en kan door een algemeen „airborn alert“ de vijand te kennen worden gegeven dat men het ernstig meent (Cuba-crisis). Als diplomatiek middel heeft de bommenwerper meer waarde als de missile in zijn silo.
- c. In de Counter-force theorie past de bommenwerper beter dan de missile. Immers als men na een initiële „Counter-force“-aanval van de vijand zijn nucleaire middelen wil aanvallen, dan is men op dat moment niet meer op de hoogte van zijn „order of battle“. Het „reconnaissance-strike“-concept geeft hier de beste oplossing; de bemande bow kan hiervoor worden ingezet.

Voorlopig is echter de strategische bommenwerper op zijn retour en zullen slechts opzienbarende technische ontwikkelingen dit kunnen doorbreken.

De inzet van strategische middelen

Vóór het bestaan van de nucleaire middelen was het uitbreken van een oorlog het gevolg van een politieke beslissing, althans van de zijde van de agressor. Het voeren van de oorlog, de inzet van de middelen werd in handen gelegd van de militaire leiders. Hoewel het ongetwijfeld wel gebeurde dat politieke druk op militaire leiders werd uitgeoefend, behoefden over het algemeen slechts de grote strategische beslissingen het fiat van de politici. Door de ontwikkeling van de strategie van „balanced response“ wordt het gehele scala van een toekomstig gewapend conflict een keten van beslissingen over de inzet van wapens in nauw onderling overleg tussen de militaire commandant en de politicus. De doelstelling van de militaire commandant zal over het algemeen niet identiek zijn aan die van de hoogste politieke leider. Immers zal, als eenmaal de oorlog is uitgebroken, het de taak van de hoogste militaire commandant zijn het gewapend conflict te winnen door de vijand zijn mogelijkheid te ontnemen en/of wil te breken tot voortzetting van de strijd. Bij de politieke leider zal daarentegen het politieke voordeel op de voorgrond staan. Na de inzet van nucleaire middelen op grote schaal zal nauwelijks meer van enig politiek voordeel kunnen worden gesproken. Zeker onder de huidige omstandigheden zal door de politici moeten worden getracht het uitbreken van de oorlog te voorkomen; volgens de strategie van de „balanced response“ zal na het uitbreken van de oorlog moeten worden getracht het conflict zo beperkt mogelijk te houden. Op dit punt is het zeer moeilijk hierbij de zuiver militaire doelstelling niet in gevaar te brengen. Daar in geval van oorlog in een kort tijdsbestek zeer belangrijke beslissingen t.a.v. het al dan niet en tot welk niveau inzetten van nucleaire wapens moeten worden genomen, is hier een direct contact tussen de politieke leider en de militaire expert noodzakelijk.

Gezien de verstreckende gevolgen van deze beslissingen, ligt het laatste woord bij de hoogste politieke leider, zo ook de beslissing t.a.v. de inzet van strategische middelen.

Vergelijken we in deze de Amerikaanse en de Russische opvattingen, die in nauw verband kunnen worden gebracht met de hun ter beschikking staande middelen, dan zien wij het volgende:

- a. Zowel Amerika als Rusland verkondigen de stelling dat in een voorkomend conflict de ander de agressor zal zijn.
- b. Van Amerikaanse zijde wordt de strategie van de uitgebalanceerde tegenaanval aangehangen: elke vijandelijke aanval zal met dezelfde middelen worden beantwoord met de bedoeling het conflict zo beperkt mogelijk te houden; zelfs is men aan Amerikaanse zijde geneigd om een enkele atoomexplosie op Amerikaans gebied te onderzoeken alvorens tot het antwoord over te gaan. Aan Russische zijde meent men dat een Oost—West conflict met de inzet van de nucleaire strategische wapens gepaard zal gaan, die gericht zal zijn tegen militaire zowel als tegen doelen die het economisch potentieel dragen (industriecentra en steden). Aan een beperking van het conflict hecht men van Russische zijde weinig geloof. Hieruit zou de conclusie kunnen worden getrokken dat van beide zijden men zich ten volle bewust is van het belang en de afschrikwekkende werking van de strategische nucleaire macht, maar indien het op enige wijze tot een conflict zou komen, de Amerikanen hun nucleaire middelen aarzelend, trapsgewijze zullen inzetten, terwijl de Russen direct de volle consequentie van een totale nucleaire oorlog zullen aanvaarden.

Toekomstige ontwikkelingen

Van Amerikaanse luchtmachtzijde blijft men vasthouden aan het principe van een gemengde strategische macht met bemande vliegtuigen en missiles. Ook van regeringszijde staat men zeker niet meer negatief tegenover dit principe. De vraag is echter hoe het staat met de opvolger van de B-52. Van de RS-70 worden weliswaar twee stuks gebouwd, maar dit type wordt voor militair gebruik nu al als verouderd beschouwd. Dr. Harold Brown, Director of Defense Research and Engineering, heeft onlangs echter verklaard dat er geen zekerheid is voor een verdere ontwikkeling in bommenwerpers, maar dat hij er toch wel vertrouwen in heeft. Hij baseert dit op de opzienbarende technische ontwikkelingen. Geweldige verbeteringen in de stuwkracht/gewicht verhouding van motoren. Verhoudingen van 20 : 1 en zelfs van 30 : 1 voor bepaalde types motoren worden reeds genoemd. Te zamen met het gebruik van systemen om de luchtweerstand op het vliegtuig te verminderen zou men in staat zijn de startlengte van een 400.000 lbs vliegtuig terug te brengen van 10.000 voet tot 5000 voet, waardoor van elk vliegveld gestart zou kunnen worden.

Door de luchtmacht worden in het licht van deze technische ontwikkelingen drie bemande vliegtuigsystemen bestudeerd:

- a. Een reconnaissance-strike vliegtuig voor grote hoogte. In feite een verder ontwikkelde versie van de B-70. McDonnell en Lockheed werken aan dit RX-project.
- b. De advanced manned penetrator (AMP), die op grote hoogte moet kunnen kruisen en op lage hoogte met grote snelheid moet kunnen aanvallen. Een soort intercontinentale TFX.
- c. De multipurpose long-endurance aircraft (MPLE of Maple), die langer dan twee dagen in de lucht moeten kunnen blijven.

Voorts wordt rekening gehouden met de verdere ontwikkeling van ruimtevaartuigen voor militair gebruik. Reeds verschillende satellieten en ruimteschepen van belang zijn in orbit of ontwikkeling.

- a. Transit voor navigatie.
- b. Tiros voor meteorologische waarneming.
- c. Advent, Courier en Flag voor communicatie.
- d. Discoverer, Midos en Samos voor verkenning.

en nog vele andere. Bovendien wordt van luchtmachtzijde sterk aangedrongen op een bemand ruimtestation en is het Department of Defense sterk geïnteresseerd in het Gemini-project. Dit NASA-project heeft echter tot nog toe van civiele zijde een lage prioriteit, daar men van die zijde meer gericht is op de maanlanding. Luchtmachtsecretaris Zuckert heeft echter het ruimtestation een absoluut kritieke stap in de opbouw van het ruimtedefensiesysteem genoemd: het station zou in 1968 gerealiseerd moeten zijn. Kort nadat de Russen in 1957 hun Spoetnik lanceerden, begon de Amerikaanse luchtmacht met haar studies over de mogelijkheden van een ruimtestation. Onderdelen van deze studies waren: Slomar (logistieke onderhoud en reparatie), MTSS (Militair Test en Ruimte Station) en Smart (onderhoud en reparatie technieken). De Amerikaanse luchtmacht is van mening dat moet worden onderzocht wat kan worden bereikt met een militair satellietstelsel.

- a. De bestaande militaire mogelijkheden t.a.v. verkenning en communicatie moeten worden uitgebreid door een man aan boord te plaatsen die de gegevens kan verwerken en reparaties kan verrichten.
- b. Het vaststellen van de eisen en procedures van een ruimtepatrouillering.
- c. Het oprichten van een commandopost voor controle over strategische aanvallen over de gehele wereld.
- d. Het ontwikkelen van een bemande interceptor operatiesatelliet.

En dat alles: „To make sure that space is maintained for peaceful purposes”. Al deze plannen draaien om voortstuwingsmiddelen. Daarom ziet de luchtmacht het grote belang in van de ontwikkeling van nucleaire motoren als SNAP (Systems for Nuclear Auxiliary Power) en SPUR (Space Power Unit Reactor), en van motoren met elektrische stuwkracht.

De Franse „Force de Frappe”

In navolging van de Engelsen zijn de Fransen begonnen aan hun nucleaire „Force de Frappe”. Redenen hiervoor waren de volgende:

- a. Politiek prestige. Een Engels staatsman zei eens, doelend op de strategische nucleaire bewapening: de politicus die geen nucleaire macht achter zich heeft staan, gaat naakt naar de conferentietafel.
- b. Men kan nauwelijks van een land verwachten dat zij het nucleaire vergeldingswapen inzet, daarmee zijn eigen vernietiging ondertekenend, voor de veiligheid van een andere natie. Frankrijk moet derhalve voor een eigen „deterrent” zorgen.
- c. Frankrijk kan slechts een „deterrent” opbouwen die hoogstens 2 tot 3 procent bedraagt van die van de USA of de USSR. De nucleaire wapens hebben echter enorme uitwerking en met een betrekkelijk gering aantal wapens kan met een „Counter-city” aanval een land een grote slag aan

zijn economie toebrengen. Hierdoor kan het evenwicht met andere staten verloren gaan en vormt dus ook een beperkte nucleaire macht van een staat een „deterrent“.

- d. Het gebeurde op de Bahama's heeft Frankrijk huiverig gemaakt voor het accepteren van wapensystemen van andere landen. Immers is gebleken dat de ontwikkeling van de Skybolt, waarmee Bomber Command zijn bestaan hoopte te rekken, eenzijdig van Amerikaanse zijde werd opgezegd. Frankrijk ziet derhalve meer in de ontwikkeling van eigen wapensystemen.

De Franse „Force de Frappe“ blijft voorlopig een zuiver nationale zaak. Frankrijk staat afwijzend tegenover een multilaterale atoommacht en doet voorlopig het zwijgen toe aan het deelnemen van een „interallied nuclear force“ (multinationaal). Frankrijk zal het waarschijnlijk aansturen op een Europese atoommacht met samenwerking met de Amerikaanse atoommacht.

De tijdsindeling van de oprichting van de Franse nucleaire aanvalsmacht bestaat uit drie delen:

- a. *Eerste generatie*: 90 Mirage IV bommenwerpers tot 1966/67 bewapend met 60 kiloton wapens, daarna met wapens in de megatonklasse. Dit jaar zou de vloot gerealiseerd zijn.
- b. *Tweede generatie*: Grond—grond ballistische projectielen met 1300 mijl bereik voor 1966/67.
- c. *Derde generatie*: De Polaris-type raket aan boord van onderzeeërs, richtdatum 1968—1973.

Gezien de kwetsbare en nog onvolkomen „Force de Frappe“ en de beperkte en verouderde „V-Force“ van Groot-Brittannië zal de kracht van de Westerse Deterrence, dus van de Europese veiligheid, voorlopig bij Amerika blijven liggen. Ook de pogingen om de NAVO te voorzien van een strategische slagkracht zullen hierin geen verandering brengen.

NAVO atoommacht

Ten einde tegemoet te komen aan het verlangen van de NAVO-partners om meer direct betrokken te worden bij de politiek ten aanzien van de inzet van atoomwapens werden van Amerikaanse zijde plannen ontworpen om te komen tot een gezamenlijke atoommacht. Hiervoor zijn twee methodes van benadering: de multilaterale atoommacht en de multinationale of intergeallieerde atoommacht. Vooral van Duitse zijde is men nogal geïnteresseerd in de multilaterale macht; hiervoor zouden 25 bovenwaterschepen worden uitgerust met Polaris-raketten en worden voorzien van gemengde bemanningen. De kosten die gezamenlijk gedragen zouden moeten worden, schrikken de meeste landen af, terwijl het nut van deze macht, op welks inzet vele veto's rusten, in verband met haar verhouding tot de Amerikaanse middelen maar problematisch is. Een wat reëlere benadering is de multinationale macht, waarbij uitgegaan wordt van de bestaande atoommachten, d.w.z. de tactische nucleaire wapens in Europa, het Britse Bomber Command en de toevoeging van een nader te bepalen Amerikaans contingent strategische middelen (o.a. de in de Middellandse Zee opererende Polaris-onderzeeërs). De Fransen houden hun in operationeel gebruik komende „Force de Frappe“ voorlopig nog vol-

komen nationaal en binden zich vooralsnog niet aan een multilaterale of multinationale atoommacht.

Als rapporteur van het Parlement van de Westeuropese Unie stelde de heer Duynstee een plan van drie fasen voor:

- a. Een periode van anderhalf jaar voor de opbouw van een multinationale NAVO-kernmacht met bijdragen van de huidige atoommogendheden zoals Amerikaanse Polaris-onderzeeboten, Britse V-bommenwerpers en de Franse „Force de Frappe”.
- b. Een periode van verdere opbouw van deze macht voor drie tot vijf jaar.
- c. In de laatste fase wordt de atoommacht omgevormd tot een multilaterale macht. Dat wordt dan in \pm 1970.

Voorlopig is de vorming van de NATO-atoommacht nog een politiek spel en blijft Amerika het land dat de vinger aan de atoomtrekker houdt. Zolang „Bomber Command” en de „Force de Frappe” niet deel uitmaken van een tegen Rusland uitgebalanceerde atoommacht, geparenteerd aan een eensgezind en doelgericht politiek bestel, hebben zij militair en politiek maar betrekkelijk nut.

Samenvatting

Samenvattend kunnen de volgende conclusies worden genoemd:

1. De inzet van de strategische middelen in de Tweede Wereldoorlog heeft niet tot de verwachte resultaten geleid daar de middelen nog niet toereikend waren en niet altijd aan de voorwaarden van het strategisch luchtoffensief werd voldaan.
2. Aan het einde van Wereldoorlog II had men aan Westerse zijde een goed inzicht in de mogelijkheden van het strategisch luchtoffensief; van Russische zijde geloofde men nog slechts in de inzet van het luchtwapen als steun voor het leger.
3. Na Wereldoorlog II leggen de Amerikanen, na aanvankelijk ontwapend te hebben, het zwaartepunt van hun defensie op het luchtwapen. De schild en zwaard-strategie wordt ontwikkeld, die na de ontwikkeling van de Russische missile strijdkracht leidt tot een wederzijds strategisch afschrikings- c.q. vergeldingswapen.
4. Ten einde te ontkomen aan de inzet van massa-vergeldingswapens tegen de steden en hun vergeldingsmacht meer geloofwaardig te maken, ontwikkelen de Amerikanen de „Counter-force”-theorie. Deze theorie is echter in verband met de sterkte-verhoudingen momenteel zeer eenzijdig en zal de veelheid en onkwetsbaarheid van middelen, de beperkte accuratesse van de geleidingssystemen en de residu-werking van het atoomwapen eveneens tot massale vernietigingen leiden. Een krachtig doorgevoerde Counter-air blijft een eerste vereiste.
5. Door zijn flexibiliteit, zijn politieke waarde en zijn „reconnaissance-strike” mogelijkheid verdient de bemande bommenwerper te worden gehandhaafd in een gedifferentieerde strategische macht.
6. Zowel van Russische als Westerse zijde is men zich ten volle bewust van het belang en de afschrikwekkende werking van de strategische nucleaire

macht: indien het echter op enige wijze tot een gewapend conflict zou komen, bestaat, in verband met het verschil in Amerikaanse en Russische conceptie, de kans dat de Amerikanen hun nucleaire middelen aarzelend, trapsgewijze zullen inzetten, terwijl de Russen direct de volle consequentie van een totale nucleaire oorlog zullen aanvaarden.

7. De Amerikaanse luchtmacht toont veel interesse in de ruimte en is van mening dat de militaire mogelijkheden hiervan dienen te worden nagegaan ten einde er zeker van te zijn dat de ruimte slechts voor vredelievende doeleinden wordt gebruikt.
8. Gezien de kwetsbare en nog onvolkomen „Force de Frappe” en het beperkte en verouderde Engelse „Bomber Command” zal de kracht van de Westerse deterrent, dus van de Europese veiligheid, voor onbepaalde tijd bij Amerika blijven liggen.
9. Zolang de NATO niet komt tot een krachtige eensgezinde politiek heeft het vormen van een strategische NATO-atoommacht maar zeer beperkt nut. Zolang Bomber Command en de „Force de Frappe” niet deel uitmaken van een tegen Rusland uitgebalanceerde atoommacht, geparenteerd aan een eensgezind en doelgericht bestel, hebben zij militair en politiek maar een zeer betrekkelijke waarde.

Conclusie

Het strategisch luchtwapen is in korte tijd van een nauwelijks invloed uitoefenend wapen door de ontwikkeling van het atoomwapen, via een wapen met allesoverheersende militaire waarde, uitgegroeid tot een wapen dat slechts door zijn bestaan, als deterrence politieke waarde heeft.

Het strategisch luchtoffensief, zoals werd uitgevoerd in de Tweede Wereldoorlog, zou onder de huidige Oost—West sterkte-verhoudingen leiden tot een vernietiging van de beschaving. De toepassing van het luchtoffensief is daarom als politiek middel niet meer aanvaardbaar en dwingt derhalve door zijn dreiging de vrede af, temeer als door de inzet een derde macht in een allesoverheersende positie zou kunnen komen. Indien echter de vrije wereld op technologisch gebied zou achterblijven bij het communistisch blok en het zou de Sovjets lukken een afdoend verdedigingssysteem op te bouwen tegen de Westerse „deterrent” gepaard aan een onkwetsbare aanvalsmacht, dan zou zeer waarschijnlijk de politiek van vreedzame coëxistentie tot het verleden behoren. Het hebben van de strategische middelen, aangepast aan de laatste technische ontwikkelingen is een conditio sine qua non voor de vrijheid. Met een kleine variatie op een uitspraak van Dermot Boyle, Marshall of the Royal Airforce, zou ik evenwel aan het einde van mijn lezing willen zeggen:

„In the interwar years the strategic forces were too small to be of use, now they are too powerfull to be used.”

De Voorzitter:

Overste Van der Pol, ik dank u voorlopig zeer voor uw voordracht.

Ik neem aan dat u bereid bent na de pauze de vraagpunten die bij de toehoorders zijn gerezen, te willen beantwoorden.

Dan verzoek ik degenen die vragen zouden willen stellen, zich in de pauze te willen opgeven bij mijn rechterbuurman, Overste Ten Boske.

P a u z e

De Voorzitter:

Mijne heren, de vergadering wordt voortgezet en als eerste heeft zich voor het debat opgegeven Majoor De Jong.

Majoor De Jong:

Generaal, mijne heren, Overste Van der Pol heeft in zijn betoog het feit genoemd dat Rusland aan nucleair potentieel ongeveer het $\frac{1}{4}$ deel zal hebben van het Amerikaanse potentieel. U heeft, meen ik, getallen genoemd van 400 Amerikaanse missies tegen 100 missies aan Russische zijde. U heeft tevens geconcludeerd dat Rusland daardoor zich alleen maar een „City attack” zou kunnen permitteren.

Een ander feit dat u in uw betoog hebt genoemd is dat het Amerikaanse industrieel potentieel geconcentreerd is in de steden.

Nu zijn die cijfers „4 tegen 1” wel imposant, maar als Rusland in staat is met dat ene deel de industrie van Amerika uit te schakelen en daarmee het Amerikaanse economische militaire potentieel te ontwrichten, heeft het dan zin om zo'n enorm overwicht te hebben?

Luitenant-Kolonel Van Weerden:

Mijnheer de Voorzitter, de spreker had het in zijn betoog over de „balanced response”. Hij zei verder dat ieder van de twee machten gelooft, dat de ander de agressor zal zijn.

Daarnaast werd gezegd, dat wij geloven dat de Russen aan de andere kant waarschijnlijk niet deze strategie van „balanced response” zullen toepassen. Nu vraag ik mij het volgende af: ons wordt altijd geleerd: wij zijn beslist geen agressor en ik wil dat graag geloven, hoewel ik me wel eens afvraag of dit wel juist is; moeten we beslist blijven wachten op die eerste klap? Maar goed, als wij er van overtuigd zijn dat aan de andere kant men beslist niet dit systeem van „balanced response” propageert, vraag ik me af: waarom baseren wij ons systeem daar dan op?

Luitenant-Kolonel Van der Pol:

Mijnheer de Voorzitter, eerst de beantwoording van de vraag van Majoor De Jong.

Ik heb inderdaad gezegd dat Amerikaans potentieel aan strategische middelen, middelen die dus gericht zijn tegen het vijandelijke hartland, veel groter is dan het Russisch strategisch potentieel dat gericht is tegen de USA. Hierbij worden dus niet gerekend de tactische middelen die niet gericht zijn tegen het vijandelijke hartland. Ook heb ik in mijn betoog naar voren gebracht dat Rusland door zijn geringere sterkte aan strategische middelen gedwongen wordt in voorkomend geval een Counter City-aanval in te zetten. Uw vraag is: „als we toch weten dat Rusland met Counter City begint, heeft het dan voor ons nog zin zoveel sterker te zijn”.

In de allereerste plaats zou ik willen stellen, dat de Amerikaanse propa-

gandisten van de „Counter force“-theorie er niet evenals ik van zullen uitgaan dat de Russen a priori in de positie verkeren dat zij slechts een Counter City-aanval kunnen inzetten. De Amerikanen geloven, hopen althans, dat de Russen in voorkomend geval, ook zich tot counter-force zullen beperken. Toch werd door de Kennedy-administratie ook wel onderkend dat in dat geval de sterkteverhouding niet te veel uiteen mocht lopen. Vandaar ook de anti-gonistische uitspraak dat Amerika hoopte dat ook de Russen hun kracht op peil zouden hebben; de Russen moesten immers sterk genoeg zijn voor de counter-force.

Aan de andere kant heeft de „Johnson-Administratie“ onlangs gezegd dat het noodzakelijk is dat Amerika aan strategische middelen drie keer zo sterk is als Rusland. Dit klopt niet met de Counter-force gedachte, wel echter met de Amerikaanse overtuiging dat Rusland de initiële aanvaller is. Bij een eerste aanval van Rusland zal Amerika veel strategische middelen inboeten, derhalve zou het noodzakelijk zijn een strategisch nucleair overwicht te hebben. Hierbij wordt echter wel zeer sterk van Amerikaans standpunt uitgegaan en is moeilijk te verwachten dat de Russen met deze redenering meegaan. Hierbij zouden de Russen van de premisse uit moeten gaan dat zij zelf inderdaad de eerste aanvaller zijn en deze opvatting huldigen zij zeer zeker niet. Volgens de theorie van de Counter-force zouden in eerste beginsel de strategische middelen van Amerika en Rusland uitgebalanceerd moeten zijn, t.a.v. het opereren na een eerste aanval van de vijand past een overwicht.

T.a.v. het voordeel van een initiële aanval dan wel een „preëmptive attack“ met strategische middelen heerst echter ook een andere opvatting. Bij de kwetsbare tactische middelen heeft een „preëmptive attack“ ongetwijfeld zin, bij de goed beschermde strategische middelen is dit echter nog een punt van overweging. Ik heb al gezegd, om een missile in zijn silo te vernietigen is de inzet van een groot aantal eigen missiles nodig. Wacht men nu af dat de vijand zijn middelen heeft verbruikt in een grootscheepse „counter-force“ aanval, dan krijgt men een overwicht in middelen. Het voordeel van het inzetten van een „preëmptieve attack“, d.w.z. aanvallen als men er van overtuigd is dat de vijand zijn aanval op gang brengt, wordt daardoor problematisch.

Het antwoord op uw vraag of het wel zin heeft zoveel sterker te zijn als men er toch van overtuigd is dat de vijand ons vernietigt in een „counter city“-aanval, zou wellicht negatief kunnen zijn, daar men zelf ook tot „counter city“ zou moeten overgaan. Uitgaande van de „counter force“-theorie zou men echter zo sterk mogelijk moeten zijn zonder door een te grote overmacht de vijand tot „counter city“ te dwingen. Zuiver militair geredeneerd zou men, zeker als men er van uitgaat dat de andere eerst aanvalt, er voor moeten zorgen door een overmacht aan middelen te hebben, genoeg middelen over te houden om daarna zelf tot de aanval te kunnen overgaan.

2e vraag: De Luitenant-Kolonel Van Weerden vraagt zich af of „balanced response“ wel enige zin heeft als wij overtuigd zijn dat de vijand het systeem van „balanced response“ in geen enkel opzicht aanhangt en slechts gelooft in een totaal nucleair conflict.

Bij de beantwoording van deze vraag dienen we eerst vast te stellen wat de Rus onder een Oost—West conflict verstaat, dat direct zou leiden tot een totale nucleaire oorlog. De Russen verstaan hieronder een conflict waarbij Russen tegenover Amerikanen staan. Alle overige situaties als b.v. een plaat-

selijke inval van een satelliet, behoeft nog geen totale oorlog te worden. Hier past dus nog zeker de theorie van de „balanced response”. Wordt het echter een situatie waarin Russische troepen oprukken in West-Europa en wordt aangevallen met Russische vliegtuigen dan is de Rus m.i. niet meer geïnteresseerd in het beperken van de middelen. In zo'n geval heeft de Westerse theorie van „balanced response” m.i. geen enkele zin; wel echter bij plaatselijke conflicten waarbij geen Russische troepen zijn betrokken.

De Voorzitter:

Overste Van der Pol, u heeft met uw lezing blijkbaar betrekkelijk weinig vragen opgeroepen. Dit verwondert mij in zoverre, omdat er toch talloze punten zijn, dacht ik, die toch een vraagstelling hadden verdiend. Het geeft mij in ieder geval de gelegenheid toch nog op een paar punten iets nader en dieper in te gaan.

Om te beginnen wil ik aanvangen met mijn stokpaardje. U heeft in het begin genoemd Generaal Douhet, die voor zijn tijd zeer vooruitstrevende ideeën had en onder meer het begrip „totale oorlog” introduceerde. Nu is volgens mijn opvatting de totale oorlog er altijd geweest, maar de totaliteit was afhankelijk van de middelen waarover men kon beschikken. In vroeger tijden waren deze middelen beperkt, maar men heeft altijd getracht alle mogelijke middelen daarvoor in te schakelen en dat is in de laatste eeuw in toenemende mate kunnen gebeuren.

Terecht heeft u gezegd, dat de Russen en de Westerse mogendheden een andere opvatting hadden over het gebruik van het luchtwapen en niet alleen over het gebruik van het luchtwapen, maar ook over het gebruik van het nucleaire wapen. In de eerste plaats is het zo geweest, dat de Verenigde Staten oorspronkelijk het monopolie bezaten van het nucleaire wapen en onder dekking daarvan meenden gemakkelijk gehoor te kunnen geven aan de grote druk die het binnenland, de binnenlandse politiek uitoefende op een snelle demobilisatie. Men dacht door dit monopolie wel elk conflict van huis uit de kop te kunnen indrukken. De Russen daarentegen, onder leiding van Stalin hebben niet alleen aan dat nucleaire wapen weinig waarde gehecht, het was zelfs verboden meen ik in Rusland bij het leven van Stalin daarover te discussiëren. Eerst na zijn dood zijn daar de gedachten zich gaan bezighouden met de invloed die deze nucleaire macht zou kunnen hebben. En nu krijgt u in mijn ogen op het ogenblik het bijzondere moeilijke punt. Aan de ene kant hebben de Russen een gedachtenontwikkeling doorgemaakt dat ze van het al overheersend geloof in hun conventionele middelen zijn overgegaan tot aanhangers van de nucleaire theorie, een theorie die van de Amerikanen afkomstig was. Daartegenover zijn de Amerikanen aan hun eigen theorie gaan twijfelen, toen zij dat monopolie min of meer gingen kwijt raken, zodat zij naar middelen gingen zoeken om niet meer volkomen afhankelijk te zijn van dit nucleaire wapen. Zij gingen meer hun heil zoeken en trachten ook West-Europa ervan te doordringen in een versterking van de conventionele krachten. Niet de oorspronkelijke theorie van het schild en het zwaard, dat van Westerse zijde er op neer kwam dat wanneer dat schild — men sprak zelfs van de schrikdraadtheorie — werd aangeraakt, de nucleaire vergelding in werking zou treden is de zgn. „new look”. De „new look” is meer de gedachte: hoe kunnen we daaraan ontkomen, hoe kunnen we een trapsgewijze inzet van

middelen bereiken, zodat elke bedreiging, zoals de Generaal Norstadt het enige malen heeft uitgedrukt, wordt weerstaan met de daartoe geëigende middelen.

U heeft ook genoemd het verhogen van de atoomdrempel. M.a.w. het verschuiven van het tijdstip waarop de nucleaire middelen in gebruik zouden moeten worden genomen van Westerse zijde. Nu is het zo, dat die verhoging van de atoomdrempel theoretisch ook is aangehangen onder het presidentschap van President Kennedy, in het bijzonder door de Generaal Mark Taylor, maar dat de middelen daarvoor te enen male ontbraken en nog ontbreken. Want wanneer men inderdaad deze atoomdrempel wil verhogen, moet men een zodanige kracht aan conventionele middelen kunnen opbrengen, dat een inzet van het atoomwapen in de eerste tijd niet noodzakelijk is. Deze conventionele middelen moeten dan een eventuele eerste klap kunnen opvangen en weerstaan. Nu is de tragiek in dit gehele geval, dat de conventionele middelen zijn uitgerust met wat men noemt „tactische atoomwapens”. Het woord „Tactische atoomwapens” is krijgskundig fout, want men kan geen wapens tactisch of strategisch noemen, men kan alleen zeggen of het strategisch of tactisch wordt gebruikt. In ieder geval zijn deze conventionele middelen uitgerust met tactische atoomwapens, waarbij de Amerikanen zelfs, dat is de dubbele tragiek van deze zijde, er van uitgaan dat deze tactische atoomwapens tot de conventionele middelen moeten worden gerekend. En nu krijgt u de narigheid. Want wanneer inderdaad een conflict van enige omvang zal ontstaan dan zal het Westen onmiddellijk gebruik moeten maken van deze tactische nucleaire wapens om deze aanval te kunnen opvangen. En nu zijn wij het niet die uitmaken of dat wapen tactisch of strategisch wordt gebruikt maar de tegenstander. De tegenstander kan heel gemakkelijk vertellen, zeker met de grote afstanden die wij op het ogenblik kunnen bereiken, dat een wapen in een bepaald geval strategisch is gebruikt, hetgeen hem de aanleiding kan geven over te gaan tot de strategische nucleaire oorlogvoering. M.a.w. de atoomdrempel en de zogenaamde escalatie veroordeelt in mijn ogen zichzelf. Vandaar ook dat er van die zogenaamde „controled reponse” niet veel meer kan overblijven dan alleen het uitdoven van plaatselijke incidenten, van een plaatselijk incident, dat nog met conventionele krachten zou kunnen worden gekeerd, zou kunnen worden uitgetrapt. Maar zodra een conflict van enige omvang dreigt, dan is op dat ogenblik zeker, dat dit tot een algemene nucleaire oorlog zal moeten voeren. Want nietwaar, u heeft daarvan een voorbeeld bij de crisis om Cuba. Toen werden Amerikaanse conventionele strijdkrachten, de vloot en het leger, gemobiliseerd, zodat zij elk moment zouden kunnen ingrijpen. Maar wat heeft de Russen doen terugtrekken? Alleen de uitspraak van de Amerikaanse President, dat elke raket op de Verenigde Staten afgevuurd van waar dan ook, zal worden beschouwd als uit Rusland afkomstig en dienovereenkomstig worden beantwoord. M.a.w. de nucleaire deterrent heeft gemaakt dat de Russen het hoofd in de schoot hebben gelegd en niet de mobilisatie van de conventionele krachten. M.a.w. hun theorie is daarmee al ten dode gedoemd.

U heeft vele juiste dingen gezegd over de kwestie „Counter Force” en de „Counter City”. Deze verschillen liggen er en u heeft terecht gesteld, dat van Amerikaanse zijde juist het begrip „Counter Force” is aangenomen om daarmee de nucleaire oorlog weer op een andere wijze enigszins te kunnen be-

perken, alsmede de geloofwaardigheid te onderstrepen dat men van Amerikaanse zijde nucleaire middelen toch zou inzetten.

U heeft ook het nodige gezegd over de Engelse nucleaire macht, de „Force de Frappe“, een eventuele NATO-atoommacht, een multilaterale en een multinationale atoommacht. Naar mijn idee is het verschil tussen de Engelse onafhankelijke macht en de Franse dit, dat de Engelse macht volkomen is geïntegreerd met de Amerikanen. Men heeft wel het voorbehoud gemaakt dat wanneer de belangen van het *United Kingdom* direct worden bedreigd, of een bepaalde dreiging ondergaan, de Britse macht dan zelfstandig zou kunnen worden gebruikt. Maar ik geloof dat dit alleen meer is een uiting voor de binnenlandse politiek, dan dat men dit in werkelijkheid zal toepassen. Men voelt zich volkomen overgeleverd en samengebonden met de Amerikanen, hetgeen trouwens een bevestiging heeft gevonden in de Nassau-overeenkomst waar men het hoofd heeft gebogen. Daar heeft men het „Sky Bolt-project“ laten vallen, besloten ook polaris-onderzeeërs te gaan maken, waardoor de Britten hun aandeel kunnen blijven leveren. De „Force de Frappe“ is iets anders, want Generaal De Gaulle heeft bij iedere gelegenheid opnieuw verteld, dat deze „Force de Frappe“ noodzakelijk was voor Frankrijk, voor Europa. Hij wenst die niet te integreren met de NAVO-macht, omdat hij daar zelf de zeggenschap over wenst te behouden. Hij is zelfs zover gegaan te vertellen, dat wanneer een groot deel van West-Europa zou worden bezet door de potentiële tegenstander, Frankrijk nog het bolwerk zou vormen dat stand hield, waaruit dan deze „Force de Frappe“ zou kunnen optreden. Een aardig napoleontisch idee, maar ik geloof niet dat wanneer de Russen zouden zijn opgerukt tot de Noordzeekust, België, Nederland, Scandinavië, West-Duitsland enz. zou hebben bezet, ze net voor de Belgische/Franse grens halt zouden houden. Bovendien vraag ik me af, wat van de niet moderne atoommacht van Frankrijk op dat moment nog over zal kunnen zijn om te kunnen worden ingezet.

De kwestie van een NATO, een NAVO-atoommacht, een multinationale of een multilaterale kracht is niet in de eerste plaats een militair vraagstuk, maar vooral een politiek. De inleider heeft er ook al op gewezen dat het zijn oorsprong vindt in de steeds sterker wordende wens van medezeggenschap van de bondgenoten in het gebruik van de nucleaire middelen. Een wens tot medezeggenschap, die op een gegeven moment wel een beetje is afgeflauwd, maar juist na de Cuba-crisis weer in grote mate is opgelaaid, omdat men toen ontdekte dat Amerika zelfstandig besliste of er van nucleaire middelen gebruik zou worden gemaakt of niet. Men heeft zich toen wel achter de Amerikanen gesteld, maar was toch een beetje huiverig, men werd wel in een conflict betrokken, maar men had zelf geen enkele inbreng, men kon geen enkele beslissende stem geven. Nu meen ik in de eerste plaats dat dit vraagstuk politiek, en daar gaat het in eerste wezen om, onoplosbaar is. Militair is uitbreiding der nucleaire middelen overbodig, de inleider heeft al terecht in het licht gesteld dat nog altijd Amerika de overmacht op nucleair gebied heeft. Het is van het Westen uit gezien helemaal niet noodzakelijk dat de nucleaire kracht van het Westen, de omvang van deze kracht, zou worden vergroot. M.a.w. wanneer we dat doen, dan zouden we eigenlijk verspilling bedrijven, want iets onnodig vergroten is verspilling. Het punt waar het om gaat is kan men enige zeggenschap daarin krijgen. De Amerikanen worden

hoe langer hoe gevoeliger voor de uitingen van hun bondgenoten, zodat zij aan die wensen willen tegemoet komen. In het begin hebben ze gezegd: goed, we zullen jullie vertellen waar alles is opgeslagen, we zullen jullie vertellen wanneer daar verandering in komt, dat hebben ze op de conferentie in Athene toegezegd. Op de laatste conferentie in Ottawa heeft men gezegd: jullie worden betrokken in de voorbereidingen, in het maken van plannen, in de doelbepaling enz. enz. en ik geloof dat dat ook bijzonder nuttig is. Maar om te komen tot een macht die onafhankelijk van de Amerikanen zou kunnen opereren is een heel andere zaak. In de eerste plaats de multi-nationale kernmacht die zijn oorsprong vindt in de Nassau-bijeenkomst, waar men heeft gesproken, daarna bevestigd in Ottawa, dat datgene wat er nu was, zou worden samengevoegd. De bevelslijnen zouden iets anders lopen, maar het zijn bestaande middelen die men op een andere wijze groepeerd. Dat is geen onnodige vermeerdering maar zuiver een andere wijze van bevelvoering, een andere wijze van dirigeren. De multilaterale kracht is heel iets anders, daarbij zou elk deelnemend land moeten gaan bijdragen en zouden de Amerikanen dus ook een bijdrage leveren. Nu moeten we in de eerste plaats goed voor ogen houden dat de Amerikaanse bijdrage daarin ten hoogste 5 % zou zijn van hun totaal capaciteit. M.a.w. 95 % blijft er buiten en ze zullen zelf wel uitmaken, wanneer en hoe zij deze 95 % zullen gebruiken. De invloed van de Westeuropese bondgenoten op de beslissing tot gebruik van 95 % van de Amerikaanse nucleaire middelen zal altijd nihil blijven. De Amerikanen zullen zelf uitmaken wanneer ze dat wel of niet zullen toepassen. Maar nu de moeilijkheid voor deze multilaterale kracht. Wie moet nu gaan uitmaken het moment dat ze mag worden gebruikt, want het is geen militaire, maar een politieke beslissing dat men dit mag gaan gebruiken. Wanneer de deelnemende landen dus een overeenkomst gaan sluiten, dan moet daarbij komen, hoe dan deze beslissing zal worden genomen. Deze beslissing zal op zeer korte termijn moeten kunnen worden genomen, zodat men dus geen vergadering bijeen zal kunnen roepen om tot deze beslissing te kunnen komen; bovendien komen uit commissies en uit vergaderingen nooit beslissingen. Het gevolg is dat men dan toch iemand zal moeten aanwijzen die de beslissing neemt. Nu meen ik dat de toestand, zoals deze op het moment is, dat alleen de Amerikaanse President kan beslissen of het juist is tot inzet van een nucleair wapen over te gaan, het meest aanvaardbaar is. We hebben nu iemand, aan wie we dit kunnen toevertrouwen; we hebben het gemerkt, al bijna twintig jaar, dat deze beslissing heus niet overijld zal worden genomen, dat deze beslissing wel doordacht zal worden genomen en dat deze beslissing juist zal worden genomen. Het lijkt me bijzonder moeilijk daarnaast een andere figuur, want daar komt het altijd op neer, te gaan aanwijzen die deze beslissing wel zal moeten nemen. U moet niet vergeten dat niet voor niets *Sacoer* een Amerikaan is. Als morgen aan de dag *Sacoer* zal worden bezet door een Fransman, een Engelsman of wie u dan ook noemt, dan valt de NATO uit elkaar. Ik geloof dus dat we het beste uit zijn bij de huidige toestand en dat we rustig het aan de Amerikanen kunnen en moeten overlaten. Bovendien bewijst de beslissing ten aanzien van de Cuba-crisis wel dat zij deze beslissing op een gegeven moment ook durven en kunnen nemen. Ik geloof ook niet dat de Amerikaan op het moment zelf dit zo aarzelend zal inzetten. Daarbij komt dat wij het volledige vertrouwen daarin kunnen bewaren, zeker zolang er

Amerikaanse strijdkrachten in West-Duitsland staan tegenover het IJzeren Gordijn. Zodra hun eigen krachten onmiddellijk zijn betrokken in een conflict, zal de aarzeling bepaalde middelen te gaan inzetten naar mijn mening in werkelijkheid zich niet voordoen.

Ik weet wel dat dit alles niet direct slaat op wat de inleider in ons midden heeft gelegd, maar ik voelde mij toch geroepen dat nog even onder uw aller aandacht te brengen.

Ik wil gaarne mijn dank nog eens uitspreken aan de inleider van hedenavond voor wat hij ons heeft willen brengen, aan de debaters die dit hebben willen verlevendigen en in het bijzonder wil ik gaarne, namens het hele bestuur, u van ganser harte bedanken voor de grote gastvrijheid en de vriendschap die wij vanavond van u hebben mogen ondervinden; wij voelen ons een beetje beschaamd.

Ik spreek in de eerste plaats mijn grote dank uit aan de commandant van de vliegbasis, Kolonel Van Loggem, daarnaast aan de Mess-President, aan de Mess-Officier. U heeft ons allen bijzonder verwend, waarvoor wij u zeer erkentelijk zijn.

En hiermede wens ik gaarne deze bijeenkomst te besluiten. (Applaus).

MEDEDELINGEN VAN HUISHOUDELIJKE AARD

BESTUUR

Het Bestuur van de Vereniging ter beoefening van de Krijgswetenschap is thans als volgt samengesteld:

J. H. Conzy, Lt.-Generaal der Artillerie b.d., Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Voorzitter; *J. W. Thijssen*, Gen.-Majoor KLu, Ondervoorzitter; *H. Dieters*, Lnt.-kol. KLu; *Jbr. W. C. M. de Jonge van Ellemeet*, Commandeur; *C. Koster*, Brigade Generaal van de Gen. Staf, directeur H.K.S., Redacteur Orgaan en W.J.; *A. C. Lamers*, Majoor der Mariniers; *Mr. F. R. Mijulieff*, Directeur-Generaal voor Openbare Orde en Veiligheid; *W. F. ten Boske*, Lnt.-Kol. der Infanterie, Secretaris-Penningmeester, Sleedoornstraat 3, 's-Gravenhage, telefoon 322478.

N.B. Bevorderingen komen niet automatisch ter kennis van het secretariaat. Van een nodige correctie van adres of daarin verkeerd vermelde rang geve men kennis aan de Secretaris-Penningmeester, Sleedoornstraat 3 te 's-Gravenhage, telefoon 322478.

Vergeet VOORAL niet ons een nieuw lid op te geven!

ADVERTENTIETARIEVEN

De prijzen voor advertenties, die jaarlijks in alle afleveringen van het ORGAAN en WETENSCHAPPELIJK JAARBERICHT worden afgedrukt, bedragen (ten minste zes publicaties, tussen november en juli):

voor 1/1 pag., zetspiegel	11x18½ cm	f 500,—
voor 1/2 pag., „	9x11 cm	f 260,—
voor 1/4 pag., „	4x11 cm	f 150,—

Voor afzonderlijke advertenties voor éénmaal in het W.J. of het ORGAAN zijn deze prijzen resp. f 125,—, f 75,— en f 45,—.

Opdrachten kunnen worden gezonden aan Drukkerij CEDO NULLI, Wagenstraat 37, 's-Gravenhage (Tel. 070—184466).

Procédé: boekdruk.

Autotypieraster 40.

Bij inzending van matrijzen worden geen stypekosten in rekening gebracht.

**DE ROTTERDAMSCH
DROOGDOK MIJ. N.V.**

**COMPLETE WONINGINRICHTING
MODERNE MEUBELN**

Direct van de fabriek, met schriftelijke garantie. Ook Inruil van oude meubelen tegen zeer hoge prijzen. Ideale betalingsmogelijkheid, zonder hinderlijke informatie, tot 18 mnd. Tot 6 mnd. zonder rente.

Toonkamers door geheel Nederland

Vraagt schriftelijk inlichtingen bij ons Hoofdkantoor

HET MEUBELCENTRUM
GED. GRACHT 237, DEN HAAG of Tel. 070-604893